

Téma: 1. hod. **PREVENCIA A LIEČBA CHORÔB HZ**
2. hod. **CHEMICKÁ STAVBA KRMÍV A VÝZNAM ŽIVÍN**

PREVENCIA A LIEČBA CHORÔB HZ

a/ mechanická dezinfekcia

nie, odstraňovanie nečistôt a iné); týmto spôsobom nezničime chorobopodné zárodky, ale zvýši sa účinok dezinfekčných prostriedkov;

- b) **fyzikálna dezinfekcia** — značí vyžihanie plameňom, spálenie, ožiarenie slnkom, použitie vriacej vody, pary a podobne;
- c) **chemická dezinfekcia** — pri ktorej sa používajú postreky, posypávanie, namočenie a podobne; k bežným chemickým prostriedkom patria hydroxid sodný, chlórové vápno, chlóramin, hypermangán, formalín a iné.

Dvakrát do roka, na jar a na jeseň, robí sa ochranná (preventívna) dezinfekcia. Táto dezinfekcia zabraňuje vzniku nákaz, zlepšuje hygienické podmienky v maštali, chráni zdravie pracovníkov a zvierat.

Pri vzniku nákazy alebo pri podozrení z nej sa robí dôkladná celková dezinfekcia (nazývaná ohnisková).

Postup a použitie dezinfekčných prostriedkov stanoví podľa druhu nákazy veterinárny lekár.

Pracovníci, ktorí robia dezinfekciu, sú povinní používať ochranný odev, ochranné okuliare, prípadne masku alebo rúško, gumové rukavice a gumový odev.

DEZINSEKCIA

Pod dezinsekciami rozumieme úmyselné ničenie hmyzu. Medzi najviac obťažujúci, voľne lietajúci hmyz patria muchy a komáre. Muchy škodia najmä tým, že prenášajú nakažlivé ochorenia zvierat a znehodnocujú potraviny.

Spôsobov dezinsekcie je veľa. Vykonáva sa napr. dezinfekcia:

- a) **mechanická** — to značí použitie lepivých náterov (mucholapky), sietí, vetrania, upratania nečistôt a odpadu;
- b) **fyzikálna** — teplom (plameň, oheň, para);
- c) **chemická** — plynovanie, postreky, vydymovanie, poprašovanie a iné — pomocou chemických prostriedkov.

Chemické prostriedky patria medzi najpoužívanejšie a najúčinnéjšie. Zaobchádzame s nimi veľmi opatrne — ako s jedmi. Dodržiame prísnu osobnú hygienu a postupujeme podľa návodu výrobcu.

Liahnutie múch obmedzíme tým, že udržujeme čistotu aj v okolí maštale. Hnoj pravidelne vyvážame a kompostujeme.

DERATIZÁCIA

Deratizácia je zámerné ničenie nežiadúcich hlodavcov. Medzi ne patria potkan, krysa, myš a hraboš. Sú nebezpečné tým, že prenášajú veľa nakažlivých chorôb a spôsobujú veľké národohospodárske škody. Napríklad potkan spotrebuje 20–30 kg obilnín ročne, hraboš 5–8 kg. Hlodavce v maštaliach a skladoch sa ničia aspoň raz do roka. Podľa miestnych podmienok a výskytu hlodavcov sa určí spôsob ničenia. Môže byť:

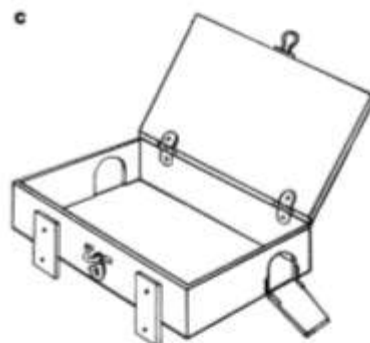
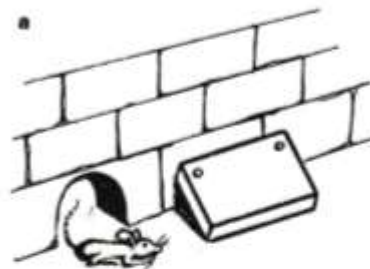
- a) **mechanický** — zamurovanie dier, odchyt do pascí a železí;
- b) **fyzikálny** — zatopenie vodou, vháňanie pary do dier a iné;
- c) **chemický** — použitie odborne vyrobených prípravkov a návnad.

Pri použití chemických návnad treba postupovať veľmi opatrne a zodpovedne. Musí byť chránené zdravie ľudí a zvierat.

Deratizáciu majú robiť osoby odborne preškolené.

136 Kryty na kladenie návnad pri deratizácii

a — jednoduchý pripevnený kryt,
b — kanalizačná rúra, c — krytá debna

1. Ktoré preventívne opatrenia sa uplatňujú pri ochrane zdravia hospodárskych zvierat?
2. Ktoré spôsoby dezinfekcie poznáš?
3. Akými prostriedkami ničime hmyz?
4. Ktoré prostriedky na ničenie hlodavcov poznáš?

Očkovanie, prvá pomoc

Choroboplodné zárodky, ktoré prenikli do tela zvierata tráviacou sústavou, dýchacou sústavou, kožou, sliznicou a podobne, sú zdrojom nákazy. V organizme vylučujú jedovaté látky a spôsobujú veľmi vážne ochorenia.

Telo zvierata sa škodlivým účinkom mikroorganizmov bráni. Vytvára tzv. protilátky, ktoré sú schopné ničiť jedovaté látky. Ak sa vytvorí dostatok protilátok, zviera sa uzdraví, v opačnom prípade sa ochorenie prejaví.

Tieto poznatky sa využívajú v praxi pri ochrannom očkovaní.

PRVÁ POMOC

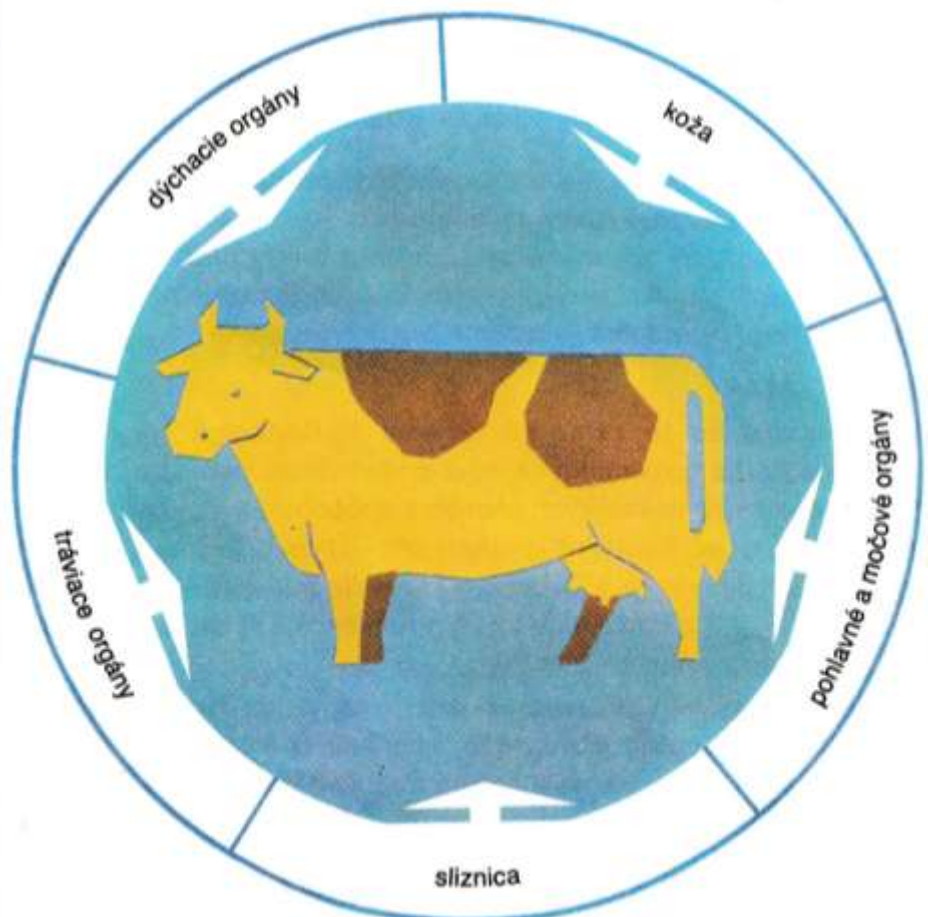
Pri úraze alebo náhlom ochorení zvierat treba poskytnúť prvú pomoc. Chovateľom to nariaďuje i zákon. Na zákroky sú potrebné rozličné pomôcky, ktoré musia byť uložené vo veterinárnej lekárničke.

Prvá pomoc je väčšinou **ošetrenie a obviazanie rán, prikladanie obkladov** (teplé, studené, zaparovacie), **dávanie klystíru** (napr. pri výplachu pošvy) a veľa ďalších zákrokov.

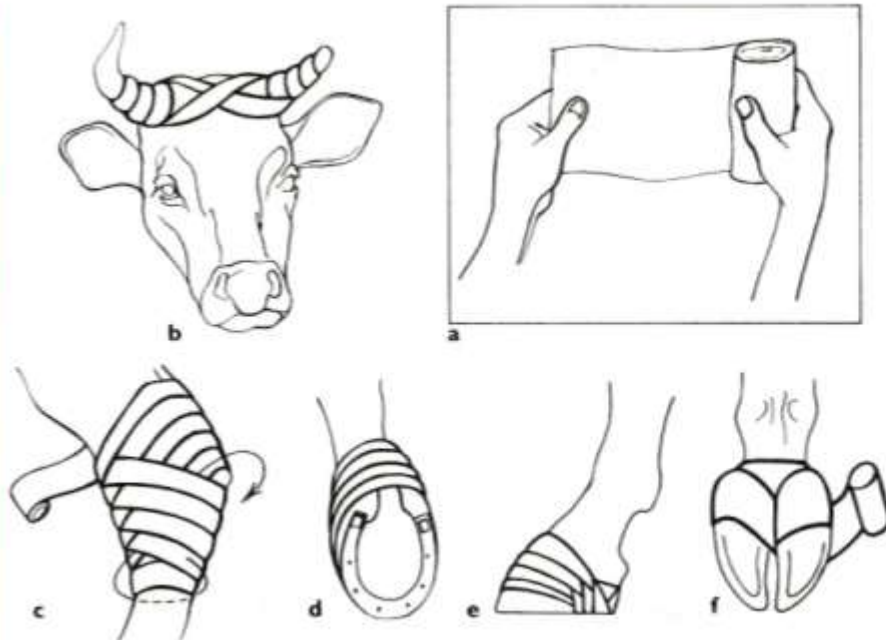
Povinnosťou každého pracovníka v živočíšnej výrobe je získať čo najviac poznatkov a zručností pri poskytovaní prvej pomoci. Dobré a včas vykonaný zákrok často rozhodne o záchrane života a zdravia zvierata. Odborné vyšetrenie urobí a spôsob liečenia určí s konečnou platnosťou veterinárny lekár.

Ako sa bráni organizmus zvierata proti účinkom choroboplodných zárodkov?

1. Napiš, čo obsahuje veterinárna lekárnička v prevádzke živočíšnej výroby a zisti, či je jej obsah dostačujúci.
2. Prečo musíme poskytnúť zvieratu prvú pomoc?

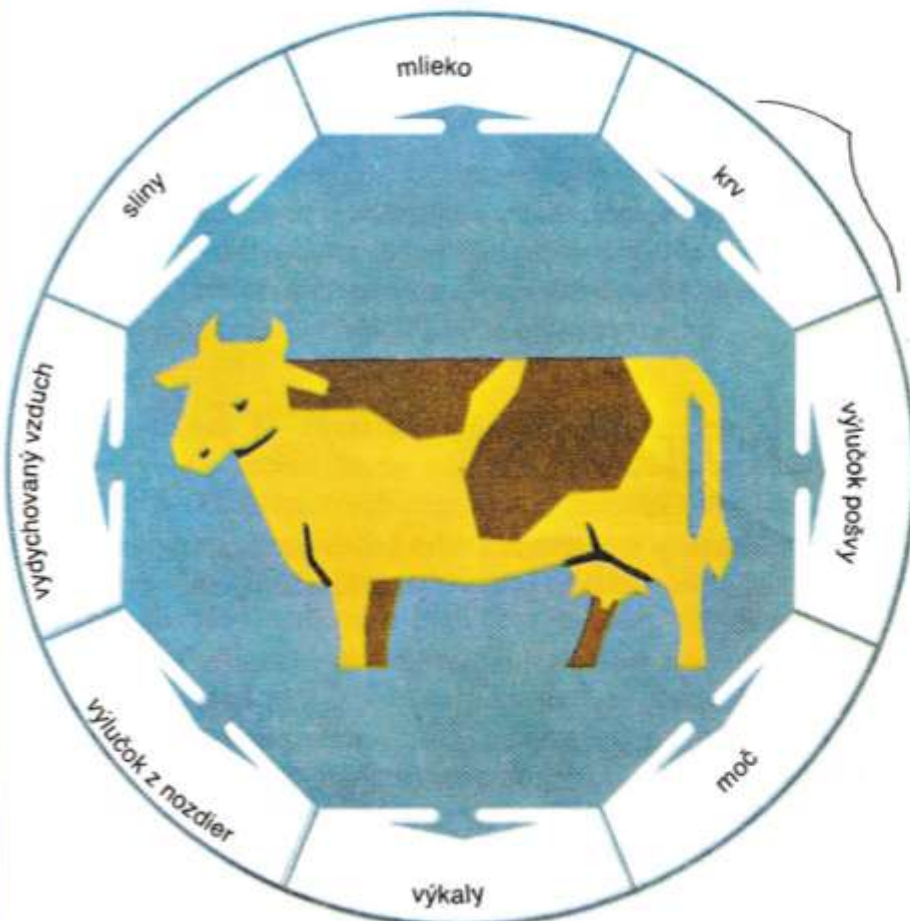
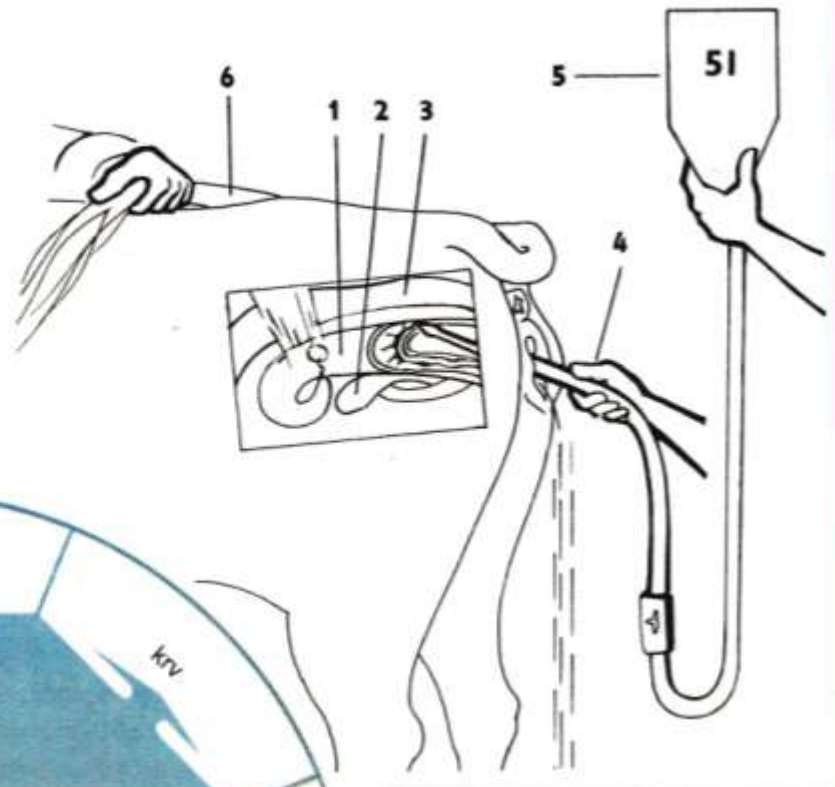

138 Príkladanie obväzov hospodárskym zvieratám (vľavo)

a – správne držanie obväzu, **b** – priložený obväz na odlomený ľavý roh kravy, **c** – osmičkové obviazanie na patentovom kĺbe, **d** – priložený celkový obväz na kopyte koňa s krycou podkovou, **e** – priložený čiastočný obväz na kopyte koňa, **f** – obviazanie paznechtových pätičiek

Výplach pošvy kravy (vpravo)

1 – maternica a odkrytý vnútrošok pošvy – zasunutým násadcom hadice vteká do pošvy dezinfekčný roztok, **2** – močový mechúr, **3** – konečník, **4** – správne usmernenie násadca do pošvy, **5** – nádoba s roztokom, **6** – fixovaný chvost

139 Cesty vylučovania pôvodcov nákazy z tela chorého zvierata

ZHRNUTIE

Medzi základné preventívne (ochranné) opatrenia patrí dôsledné vykonávanie dezinfekcie, dezinsekcie, deratizácie a ochranné očkovanie.

Pod **dezinfekciou** rozumieme zámerné ničenie choroboplodných zárodkov. Robí sa rozličnými spôsobmi a prostriedkami: mechanicky, fyzikálne a najčastejšie chemicky.

Použitie prostriedkov určuje veterinárny lekár a pracovníci vykonávajúci dezinfekciu musia dôsledne dodržiavať príslušné predpisy.

Dezinsekcia je ničenie hmyzu – najmä múch a komárov. Najúčinnéjšie sú tiež chemické dezinsekčné prostriedky.

Deratizácia je ničenie hlodavcov. Vykonávať ju majú osoby odborne preškolené.

Na utlmenie účinku škodlivých látok, ktoré napadli organizmus, vykonáva sa v praxi **ochranné očkovanie**.

Pri poranení alebo náhlom ochorení je nevyhnutné poskytnúť zvieratám účinnú prvú pomoc.

Pod prvou pomocou rozumieme opatrenia, ktoré robíme pred príchodom veterinárneho lekára na záchranu zvierate. Do akej miery bude táto pomoc skutočne účinná, záleží od poznatkov a schopností ošetrovateľa.

K liečebnému zákroku potrebujeme rozličné pomôcky a lieky, ktoré musia byť uložené vo **veterinárnej lekárničke**.

● VYSVETLITE POJMY:

dezinfekcia

dezinsekcia

deratizácia

hlodavec

ochranné očkovanie

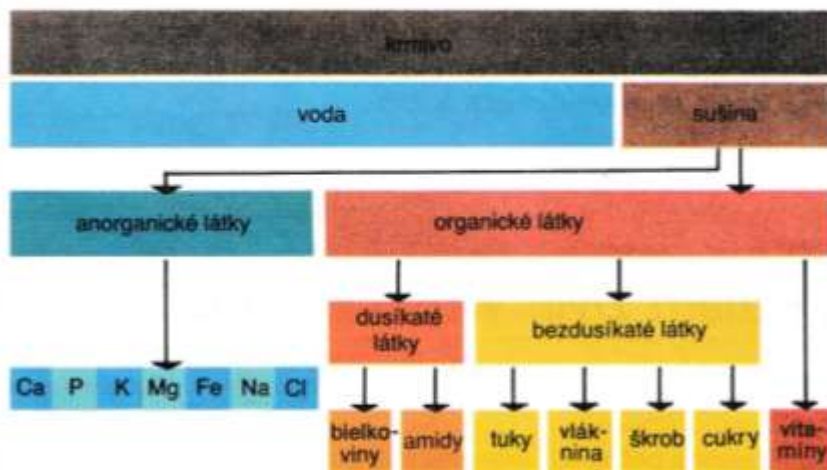
prvá pomoc

veterinárna lekárnička

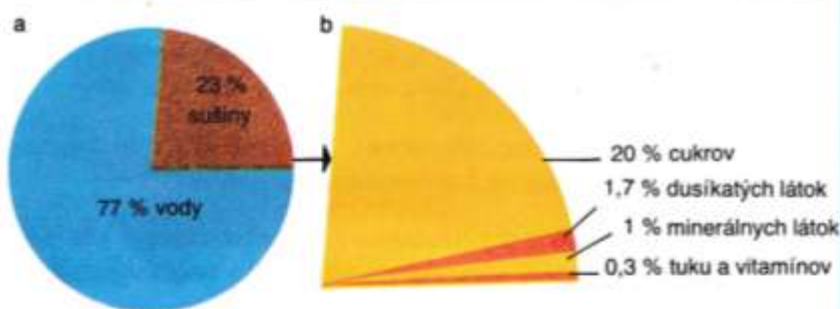
Téma : CHEMICKÁ STAVBA KRMÍV A VÝZNAM ŽIVÍN

Zvieratá, živočíšne produkty aj krmivá majú v podstate rovnaké látkové zloženie. Skladajú sa z **vody** a **sušiny**.

Voda tvorí jednu z hlavných zložiek živočíšneho i rastlinného organizmu. Obsah vody v rastlinných krmivách je dosť odlišný. Napríklad seno a obilniny majú 5– až 6krát menej vody ako mladé zelené krmoviny a okopaniny.

89 Chemické zloženie krmív

90 Schematické znázornenie

a) chemického zloženia zemiakov,
b) chemického zloženia sušiny zemiakov

Sušina je bezvodý zvyšok živočíšneho alebo rastlinného organizmu. Pri jej rozbere zistíme, že sa skladá z organických (ústrojných) látok a z anorganických (neústrojných popolovín čiže minerálnych) látok.

Najzákladnejšie rozdelenie organických (ústrojných) látok je rozdelenie na látky, ktoré obsahujú dusík – dusíkaté látky a bezdusíkaté látky.

DUSÍKATÉ LÁTKY

Hlavnými dusíkatými látkami sú **bielkoviny**. V živočíšnom organizme sú obsiahnuté v svaloch, v krvi a v živočíšnych produktoch (mlieko, vajcia). Z rastlín sú bohaté na bielkoviny strukoviny (hrach, bôb), lucerna, datelina a iné.

Jednoduchšie dusíkaté látky ako bielkoviny sú **amidy**.

BEZDUSÍKATÉ LÁTKY

Bezdušikaté látky sú dvojaké – cukry a tuky. Cukry rozdeľujeme na jednoduché cukry (glukóza) a zložené cukry (škrob a vláknina = celulóza).

1. Vysvetli, ktoré sú základné zložky rastlinného a živočíšneho organizmu.
2. Z akých látok sa skladá sušina?
3. Ktoré látky patria medzi dusíkaté? Ako sú zastúpené v živočíšnom a rastlinnom organizme?
4. Ktoré látky patria medzi bezdusíkaté? Ako sú zastúpené v organizmoch?

Cukry sú hlavnou zložkou rastlinného tela a niektoré z nich napr. vláknina sa vyskytujú iba v rastlinách. V živočíšnom organizme je nepatrné množstvo glukózy a živočíšneho škrobu.

Tuky sú pravidelnou zložkou rastlinného a živočíšneho organizmu. Niektoré rastliny sú na tuk bohaté (napr. olejniny), iné zasa chudobné (okopaniny, zelené krmoviny a iné).

Značný rozdiel v obsahu tuku je aj pri chudých a vykrmených zvieratách.

Minerálne látky sú zastúpené v rastlinnom aj v živočíšnom organizme. Z jednotlivých prvkov prevláda u zvierat vápnik a fosfor, v rastlinnom organizme draslík a sodík.

4.2/

Význam živín v tele zvierat

Látky, ktoré sú potrebné na výživu organizmu (aj ľudí), nazývame živiny.

Zvieratá potrebujú živiny na stavbu telesnej hmoty, na tvorbu živočíšnych produktov a na tvorbu telesnej energie. Podľa významu, aký majú živiny v živočíšnom tele, rozlišujeme:

- a) **energetické živiny** (kalorické), ktoré poskytujú zvieratú potrebnú energiu; patria medzi ne bielkoviny, amidy, cukry a tuky;
- b) **neenergetické živiny** (stavebné), ktoré sú dôležité najmä pri výstavbe tela; medzi ne patrí voda a minerálne látky;
- c) **biologicky účinné látky** (biofaktory, biokatalyzátory), ktoré majú v organizme osobitný význam; podmieňujú a riadia výmenu látok v tele a podieľajú sa na uchovaní dobrého zdravotného stavu zvierat; patria medzi ne vitamíny, hormóny, enzýmy.

Väčšinu živín získava zvieratá z krmiva. Len niektoré látky si vytvára organizmus sám (napr. hormóny, enzýmy).

